

TÖRTÉNELMI SZEMLE

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK FOLYÓIRATA

2018 | 2. SZÁM
LX. ÉVFOLYAM

Jezsuiták a kora újkori Pozsonyban
H. Németh István, Fazekas István, Frederik Federmayer,
Kádár Zsófia és Kökényesi Zsolt írásai

Bácsatyai Dániel
Személyi összeköttetések a *Curia Romana* és a magyar
egyház között a 13. század közepén

Erdélyi Gabriella
„Nem leszen mostoha anya...”
Érzelmű gyakorlatok egy 17. századi református lelkész
mostohacsaládjában

Szabó Dániel műveinek bibliográfiája

TARTALOMJEGYZÉK

LX. évfolyam, 2018. 2. szám

OKTATÁS, FELEKEZETEK ÉS VÁROSI TÁRSADALOM. JEZSUITÁK A KORA ÚJKORI POZSONYBAN	
Kökényesi Zsolt • Szerkesztői előszó	169
H. Németh István • Pozsony centrális szerepköreinek hatásai és jellegzetességei a magyarországi városhálózatban	171
Fazekas István • A katolikus egyház helyzete és intézményrendszere a kora újkori Pozsonyban	201
Frederik Federmayer • A jezsuita iskolákban végzett diákok és karrierlehetőségeik a Magyar Királyság 17. századi fővárosában	215
Kádár Zsófia • A pozsonyi jezsuita kollégium mint összetett intézmény a 17. században	237
Kökényesi Zsolt • A pozsonyi jezsuita kollégium diáklétszám-változásai a 17–18. században	283
TANULMÁNYOK	
Bácsatyai Dániel • Személyi összeköttetések a <i>Curia Romana</i> és a magyar egyház között a 13. század közepén. Pármai Albert és Bánca István	299
Pap Norbert – Fodor Pál – Kitanics Máté – Morva Tamás – Szalai Gábor – Gyenizse Péter • A mohácsi Törökdomb	325
Erdélyi Gabriella • „Nem leszen mostoha anya...” Érzelmi gyakorlatok egy 17. századi református lelkész mostohacsaládjában	347
ÉLETMŰ	
Szabó Dániel (1946–2017) műveinek bibliográfiája Összeállította: Pótó János	365

OKTATÁS, FELEKEZETEK ÉS VÁROSI TÁRSADALOM

Jezsuiták a kora újkori Pozsonyban

SZERKESZTŐI ELŐSZÓ

2017. május 9-én a *Katolikus iskoláztatás a kora újkori Magyarországon* című (K 116116 számú) NKFIH-kutatócsoport és a Jézus Társasága Magyarországi Rendtartomány Levéltára konferenciát szervezett *Oktatás, felekezetek és városi társadalom. Jezsuiták a kora újkori Pozsony egyházi intézményrendszerében* címmel a Párbeszéd Házában, Budapesten. A konferencia célja a Jézus Társasága pozsonyi letelepedésének, kollégiumalapításának (1626) és kora újkori tevékenységének minél tágabb kontextusban való értelmezése volt. Az előadások két, jól elkülönülő tematikus szekcióba rendeződtek. Az első szekcióban (Molnár Antal elnöklétével) a kora újkori Pozsony szabad királyi város hatalmi, geopolitikai, társadalomtörténeti helyzetét, szerepváltozásait, valamint egyházi intézményrendszerét mutatta be Pálffy Géza, H. Németh István, Fazekas István és Eva Kowalská (Frederik Federmayer előadását egyéb elfoglaltság miatt nem tudta megtartani). A második szekcióban (Mihalik Béla elnöklétével) Kádár Zsófia, Zuzana Ludiková és Kökényesi Zsolt a jezsuita rendháznak és gimnáziumnak a városon belüli összetett tevékenységét vette górcső alá, valamint a jezsuita iskola társadalomtörténeti vizsgálatának párhuzamaként Tóth Árpád az evangélikus gimnázium diákságát mutatta be.

A jelen folyóiratszám e konferencia néhány előadásának bővített, tanulmányra formált változatát tartalmazza. A dolgozatok tematikus váza követi a konferencia-előadások sorrendjét, így a tágabb, várostörténeti kontextustól haladunk a jezsuita rend pozsonyi oktatási tevékenysége felé. A kötetben elsőként H. Németh István írását olvashatjuk Pozsony (fő)város 16–17. századi centrális szerepköréről, ezt követi Fazekas István tanulmánya a város katolikus egyházi intézményrendszeréről, majd Frederik Federmayer dolgozata a jezsuita diákok 17. századi pozsonyi karrierlehetőségeiről. Kádár Zsófia tanulmánya a pozsonyi jezsuita kollégiumot mint komplex intézményt vizsgálja, végül Kökényesi Zsolt dolgozata a jezsuita gimnázium diáklétszám-változásait elemzi az újonnan feltárt iskolai anyakönyvek alapján. Tóth Árpád tanulmánya az evangélikus gimnázium diákságának társadalomtörténeti vizsgálatáról e folyóirat egy későbbi számában kap majd helyet. A *Történelmi Szemle* Szerkesztőségének a szervező kutatócsoport ezúton is köszönetet mond a tanulmányok befogadásáért, a közlés lehetőségéért.

Budapest, 2018. 04. 11.

a folyóiratszám szerkesztői nevében
Kökényesi Zsolt

Az egyes számok megvásárolhatóak, illetve megrendelhetőek:

Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Történettudományi Intézet

1097 Budapest, Tóth Kálmán u. 4., B épület 4.44-es iroda

Telefon: 224-6700/4624, 4626-os mellék

E-mail: bardi.erzsebet@btk.mta.hu, terjesztes@mta.btk.hu

Penna Bölcsész Könyvesbolt

(hétköznaponként 13 és 17 óra között)

1053 Budapest, Magyar u. 40.

Telefon: 06 30 203 1769

E-mail: info@pennakonyvesbolt.hu

A folyóirat teljes évfolyama előfizethető bármely hírlapkézbesítő
postahivatalnál.

Ára: 1000 Ft

Előfizetőknek: 850 Ft

